

ایران در برنامه جهانی توسعه پایدار رتبه چندم را دارد؟

ایران در گزارش سال ۲۰۱۷ درباره میزان موفقیت کشورهای جهان در دستیابی به اهداف برنامه جهانی توسعه پایدار، بین ۱۵۷ کشور رتبه ۸۹ را دارد و گرچه بالاتر از قطر، عربستان، آفریقای جنوبی، هند، کویت و اندونزی قرار گرفته است اما همچنان راهی طولانی در مسیر توسعه پیش روی دارد.

به گزارش ایسکانیوز به نقل از ایرنا، توسعه پایدار برنامه ای جهانی است که برای پاسخ به معضلات اقتصادی، محیط زیستی و اجتماعی دنیای امروز از سوی دانشمندان مطرح و به طور گسترده توسط دولت ها، نهادهای بین المللی، مورد پذیرش قرار گرفته است. ایران نیز به عنوان کشوری که در مسیر توسعه قرار دارد، دستیابی به شاخص های بین المللی در این خصوص را در دستور کار نهادهای مختلف قرار داد و در این امر در برنامه ششم توسعه کشور نیز تعریف و تبیین شده است. توسعه پایدار مفهوم پیچیده ای است که جنبه های مختلفی را در بر می گیرد و واژه به معنی قابل دوام، باثبات، مستمر الزامات خاص و معناداری را برای دستیابی به شاخص های آن به همراه دارد. اکنون ایران در گزارش سال ۲۰۱۷، رتبه ۸۹ را در میان ۱۵۷ کشور به خود اختصاص داده و این نشان می دهد که کشورمان راهی طولانی در مسیر دستیابی به اهداف تعیین شده در پیش دارد.

توسعه پایدار چیست؟

کمیسیون جهانی محیط زیست و توسعه در سال ۱۹۸۷ در گزارشی موسوم به آینده مشترک ما ( ) که از سوی دانشگاه آکسفورد منتشر شد، توسعه پایدار را به عنوان الگویی از توسعه که نیازهای بشر را بدون از بین بردن توانایی نسل های آینده تامین می کند تعریف کرد. به بیان دیگر، در این نوع از توسعه، بر توسعه و پیشرفت نسل حاضر با حفظ منابع برای توسعه نسل آینده تاکید شده است. این مفهوم جهانی در سه وجه اساسی اقتصادی، زیست محیطی و اجتماعی که با هم به طور کامل در تعامل هستند تعریف شده و اغلب محققان در این سه جنبه اصلی زیست محیطی، اجتماعی و اقتصادی را بررسی می کنند. به این معنا که توسعه پایدار باید رشد اجتماعی را که در آن نیازهای همه افراد برآورده شده، فراهم کند، از محیط زیست به گونه موثری حفاظت کند و در مصرف منابع طبیعی با دقت عمل کند.

شرایط اساسی تلاش برای دستیابی به توسعه پایدار

برخی از مهم ترین شرایط ضروری و الزامات اساسی برای تحقق توسعه پایدار در کشورهای جهان عبارتند از:

- ۱- وجود یک نظام سیاسی که با تامین امنیت برای شهروندان، آنها را در تصمیم گیری ها مشارکت دهد.
- ۲- وجود یک نظام اقتصادی که بتواند برای تنش های ایجاد شده از ناموزونی های توسعه، چاره اندیشی کند.
- ۳- وجود یک نظام تولیدی که ملزم به حمایت از محیط زیست باشد و محیط را اساس توسعه بداند.
- ۴- وجود یک نظام دانش فنی مناسب که الگوهای پایداری از تجارت مالی فراهم کند
- ۵- وجود یک نظام بین المللی که الگوهایی از تجارت و دارایی را ایجاد کند.
- ۶- وجود یک نظام مدیریتی قابل انعطاف که ظرفیت خود اصلاحی را داشته باشد.

اهداف توسعه پایدار

در سپتامبر ۲۰۱۵ با تلاش های جمعی گسترده ای در سطح نهادهای دولتی و غیردولتی به خصوص آژانس های سازمان ملل اهداف توسعه پایدار ( ) موسوم به تدوین و به تصویب سران ۱۹۳ کشور جهان رسید که یک دستور کار جهانی برای توسعه پایدار است و تمام ملت ها را به تلاش برای انجام پیگیرانه این راهبرد جامع که در برگزیده توسعه اقتصادی، فراگیری اجتماعی و پایداری محیط زیست است، فرا می خواند. اهداف توسعه پایدار صرفا به عنوان یک توافق جهانی مطرح نیست، بلکه دستور کار غیرمعمول و پیچیده ای را برای دولت ها

عرضه کرده است. گذشته از این که دولت‌ها باید سه رکن اصلی توسعه پایدار یعنی توسعه اقتصادی، فراگیری اجتماعی و پایداری محیط زیستی را با هم دنبال کنند، باید استراتژی‌های سرمایه - گذاری را برای ۱۵ سال آتی یا بیشتر تدوین کنند و این امر نیازمند جهت‌گیری نوینی از سوی دولت‌ها و رویکرد جدیدی برای طراحی و اجرای آنهاست.

اهداف هفده گانه توسعه پایدار که از آنها با عنوان آرمان های توسعه پایدار هم یاد می شود، عبارتند از:

- محو فقر در کلیه اشکال آن در همه جا
- محو گرسنگی، دستیابی به امنیت غذایی و بهبود تغذیه و ترویج کشاورزی پایدار
- تضمین زندگی سالم و ترویج رفاه برای همه در همه گروه های سنی
- تضمین آموزش با کیفیت برابر و ترویج فرصت های یادگیری مادام العمر برای همه
- دستیابی به برابری جنسیتی و توانمندسازی همه زنان و دختران
- تضمین در دسترس بودن و مدیریت پایدار آب و فاضلاب برای همه
- تضمین دسترسی به انرژی ارزان، قابل اتکا، پایدار و پیشرفته برای همه
- ترویج رشد اقتصادی پایدار و فراگیر، اشتغال کامل و بهره ور و مناسب برای همه
- ایجاد زیرساخت های مناسب، ترویج صنعتی شدن پایدار و فراگیر و ترویج ابتکار
- کاهش نابرابری داخل کشورها و میان آن ها
- امن و پایدار نمودن شهرها و مکان های اسکان بشری و مقاوم نمودن آن ها در برابر حوادث بصورت فراگیر
- تضمین الگوهای مصرف و تولید پایدار
- اقدام فوری برای مقابله با تغییرات آب و هوا و تاثیرات آن
- حفاظت و استفاده پایدار از اقیانوس ها، دریاها و منابع دریایی برای توسعه پایدار
- حفاظت، بازسازی و ترویج استفاده پایدار از اکوسیستم های (زیست بوم های) خاکی، مدیریت پایدار جنگل ها، مقابله با بیابان زایی و متوقف نمودن و معکوس کردن جریان نشست زمین و متوقف نمودن از دست رفتن تنوع زیستی
- ترویج جوامع صلح آمیز و فراگیر برای توسعه پایدار، در اختیار قرار دادن عدالت برای همه و ساخت نهادهای موثر، پاسخگو و فراگیر در همه سطوح
- تقویت ابزار لازم برای اجرا و احیای همکاری جهانی جهت توسعه پایدار

وضعیت ایران به لحاظ شاخص های توسعه پایدار

شاخص‌ها ابزارهایی هستند که اطلاعات پیچیده و گسترده را به صورت کمی و قابل درک برای عموم و تصمیم‌گیران فراهم و نشان می‌دهند که در کجا قرار داریم، مسیر حرکت چگونه است و آیا این مسیر و تحولات مربوط در راستای دستیابی به اهداف پیش‌بینی شده قرار دارد یا خیر. این معیارهای روندها و تنش‌های موجود در هر سیستمی را نمایان می‌کنند و نشان می‌دهند که سیاست‌ها و برنامه‌ها چگونه بر کارکرد سیستم اثر می‌گذارند. چنانچه شاخص‌ها به صورت منطقی و مطابق با شرایط هر کشور انتخاب شوند و از پشتوانه اطلاعاتی مستندی برخوردار باشند، می‌توان بر اساس آنها دگرگونی‌ها و تحولات هر سیستم و حوزه‌های آن را به خوبی درک و تبیین کرد.

از سال ۲۰۱۵ وضعیت کشورها به لحاظ دستیابی به اهداف توسعه پایدار در گزارش‌هایی با عنوان ( ) منتشر شد تا کشورها بتوانند خود را با منطقه، سایر شرکت‌کننده‌ها در سطوح مشابهی از توسعه اقتصادی کلی و نیز با کل جهان، از جمله بهترین و بدترین عملکردها مقایسه کنند. در این گزارش‌ها، برای هر کشوری امتیاز شاخصی که بین صفر تا ۱۰۰ است تعیین شده است. این مقادیر جایگاه هر کشور را در بین بدترین (۰) و بهترین (۱۰۰) را نشان می‌دهد؛ به عنوان مثال کشوری که دارای امتیاز ۷۰ است یعنی ۷۰ درصد مسیر به سمت بهترین حالت را پیش رفته است.

بر اساس گزارش سال ۲۰۱۷ در این خصوص که دیروز یکشنبه ۲۵ تیر ماه (۱۶ ژوئیه) منتشر شد، ایران با امتیاز ۶۴.۷ (شصت و چهار و

هفت دهم) رتبه ۸۹ را در میان ۱۵۷ کشور به خود اختصاص داده است و در فهرست رتبه بندی کشورهای مورد بررسی بالاتر از قطر، عربستان سعودی، آفریقای جنوبی، هند، کویت و اندونزی قرار دارد. همچنین براساس مقاله علمی پژوهشی که در دوره ۱۴، شماره ۴ فصلنامه دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی تهران با عنوان وضعیت توسعه پایدار در ایران منتشر شد، توسعه پایدار در کشور از منظر شاخص‌های کمی مرگ کودکان و مادران و شاخص توسعه انسانی، بهبود داشته است اما کیفیت هوا، بیکاری، تورم و سایر آسیب‌های اجتماعی سیر نزولی داشته است. بر اساس یافته‌های این تحقیق وابسته بودن کشور به درآمد نفت، بیکاری، افزایش تورم، بی عدالتی در درآمد و فقر است.

همچنین براساس مقاله ای علمی پژوهشی که در دوره ۱۴، شماره ۴ فصلنامه دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی تهران با عنوان وضعیت توسعه پایدار در ایران منتشر شد، توسعه پایدار در کشور از منظر شاخص‌های کمی مرگ کودکان و مادران و شاخص توسعه انسانی، بهبود داشته است اما کیفیت هوا، بیکاری، تورم و سایر آسیب‌های اجتماعی سیر نزولی داشته است. بر اساس یافته‌های این تحقیق وابسته بودن کشور به درآمد نفت، بیکاری، افزایش تورم، بی عدالتی در درآمد و فقر است. نکته حائز اهمیت این است که شاخص‌های توسعه پایدار برای یک کشور در طول زمان متغیر است و با تغییر چالش‌ها و اهداف، شاخص‌ها می‌باید اصلاح شوند. سازمان حفاظت از محیط زیست و منتخبان پنجمین دوره شورای اسلامی سراسر کشور، روز شنبه ۳۱ تیر ماه نشست یک روزه را درباره محیط زیست و توسعه پایدار برگزار می‌کند. در این هم اندیشی سیاست‌های کلی محیط زیست و اهداف توسعه پایدار تبیین می‌شود.